

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ПРОГРАМА

за управление и развитие на

**ИНСТИТУТА ПО ИНФОРМАЦИОННИ
И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ**

2026 – 2030

Повече резултати, повече млади учени в института.

проф. д-р Николай Стоименов

кандидат за директор на ИИКТ-БАН

София, 2026 г.

Резюме

През последните два мандата ИИКТ изгради това, което дълго му липсваше, а именно съвременна научна инфраструктура и екипи, способни да работят по големи интердисциплинарни проекти. Тази програма изхожда от разбирането, че следващите четири години са времето, в което изграденото трябва да даде резултат: по-качествени публикации, защитена и реализирана интелектуална собственост, повече привлечени европейски средства и най-важното – млади учени, които остават в института след защита на дисертацията си. Успоредно с това е нужна и работа по самата среда, в която работим, а именно обновени работни и лабораторни помещения, цифровизирани вътрешни процеси и условия, които съвременният учен очаква.

Конкретно предлагам да работим по следното:

- **Наука и качество.** По-висок дял на публикациите в първите квартали и на цитируемостта, разширен отворен достъп, институционален репозиториум и по-широко индексирание на изданията на института ([т. 2.2.2](#) и [2.2.4](#));
- **Проекти.** Механизъм за подкрепа при подготовката на проектни предложения, неформален инкубатор за обмен на идеи между секциите и отделен формат за младите учени, както и специализирана административна подкрепа за работата по европейските програми ([т. 2.2.1](#));
- **Иновации.** Център за иновации и трансфер на технологии, фонд за подаване и поддържане на патенти и полезни модели, довършване на нормативната рамка за spin-off дружество ([т. 2.2.6](#) и [2.2.7](#));
- **Хора.** Задържане на защитилите докторанти, подготовка на следващото поколение учени, признаване на организационната натовареност на ръководителите на секции, поддържане на всички седем докторски програми ([т. 2.2.5](#) и [2.4](#));
- **Разпознаваемост.** По-тясна връзка с индустрията, участие в разработването на учебно съдържание и в ранната подготовка на бъдещи кадри, планирана програма за публичност на института ([т. 2.2.5](#) и [2.2.9](#));
- **Институция.** Електронен документооборот за вътрешните процеси, обучения за административния и научния състав, по-гъвкава организация на работата в рамките на нормативната уредба, подобряване на работната среда и намаляване на енергийните разходи чрез възобновяеми енергийни източници ([т. 6.1](#)).

Настоящата програма се основава и на принципа на приемственост от предходните мандати. Успешните политики трябва да продължат да се прилагат и да се търсят допълнителни механизми за тяхното развитие. Бих работил в посока **от изграждане към използване, от брой публикации към тяхното качество, от привличане на докторанти към задържането им, и от институт, който има добра вътрешна организация, към институт, който е разпознаваем и полезен навън.**

Съдържание

1. Увод	4
2. Приоритети и актуално състояние	4
2.1. Научно-изследователска структура	6
2.2. Научна, научно-приложна, образователна, иновационна и експертна дейност	7
2.2.1. Научни и научно-приложни изследвания и проектна дейност	7
2.2.2. Публикационна активност, качество на публикациите и отворен достъп	9
2.2.3. Научно-изследователска инфраструктура и отворена наука	10
2.2.4. Издателска дейност	11
2.2.5. Обучение на студенти, докторанти и млади учени	11
2.2.6. Иновационна дейност	13
2.2.7. Център за иновации и трансфер на технологии на ИИКТ	14
2.2.8. Експертна дейност	15
2.2.9. Наука и общество	15
2.3. Международно сътрудничество	16
2.4. Академичен състав и кадрова политика	17
3. Съответствие със стратегическите документи на държавата и на БАН	18
3.1. Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2017 – 2030	18
3.2. Стратегия за развитие на Българската академия на науките 2018 – 2030	19
4. Основни цели за периода 2026 – 2030	20
4.1. Краткосрочни цели (1–3 години)	20
4.2. Дългосрочни цели (4–7 години)	21
5. Възможности и предизвикателства	21
6. Управление на ИИКТ и устойчиво финансово развитие	21
6.1. Административен капацитет и цифровизация на вътрешните процеси	22
6.2. Устойчиво финансово развитие	23
7. Заключение	23

1. Увод

Настоящата програма продължава линията на устойчиво развитие на Института по информационни и комуникационни технологии (ИИКТ), заложена в „Стратегията за развитие на ИИКТ в периода 2018 – 2030“ и последователно доразвивана в програмите за управление на института през мандатите 2018–2022 г. (проф. дмн Галя Ангелова) и 2022–2026 г. (чл.-кор. дмн Светозар Маргенов). Тя се стреми да съхрани и надгради постигнатото през тези два мандата – изградената съвременна научна инфраструктура, утвърждаването на института като национален и регионален лидер в областта на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) и разширеното международно сътрудничество. Заедно с това програмата отговаря на новите предизвикателства пред науката, които се формират от ускореното навлизане на изкуствения интелект, задълбочаващата се цифрова трансформация, киберсигурността и съвременните инженерни технологии като мехатрониката, автоматизацията и киберфизичните системи.

Деятелността на ИИКТ през следващия период ще продължи да е в съответствие с общоакадемичните приоритети на БАН, с Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017–2030 и с европейските рамкови програми „Хоризонт Европа“ и „Цифрова Европа“. Особено значение за института имат новите инициативи на ЕС в областта на изкуствения интелект и данните, както и клъстерът „Цифрови технологии, индустрия и космос“, който обхваща роботиката, производствени технологии и индустриалната цифровизация – направления, в които инженерният капацитет на института има пряко приложение. Програмата запазва принципите за академична етика, залегнали в Хартата на европейските учени, и се стреми към баланс между приемственост в добрите управленски практики и адаптация към новите условия.

В качеството си на кандидат за директор виждам като своя задача по-нататъшното активно участие на учени от ИИКТ в проекти по международни програми и инициативи, насочени към още по-пълноценна евроинтеграция, както и запазването на института като водещ в областта на информационните и комуникационните технологии.

Предходните два мандата решаваха задачата на своето време – да бъде изградена модерна научна инфраструктура. Разширено е международното сътрудничество и са формирани екипи, способни да работят по мащабни интердисциплинарни проекти. Задачата на следващите четири години е различна по характер, и според мен може да се събере в едно изречение: **повече резултати, повече млади учени в института**. Оттук произтичат и акцентите на тази програма, която цели да използва иновативната инфраструктура, от броя публикации към тяхното качество, от привличане на докторанти към задържането им след защитата, и от институт, който работи добре, към институт, който е разпознаваем и полезен навън – за индустрията, за образованието и за обществото.

2. Приоритети и актуално състояние

Институтът по информационни и комуникационни технологии навлиза в мандата 2026–2030 г. като най-голямото академично звено в областта на ИКТ в България. Той е наследник на богата институционална традиция (Институт по паралелна обработка на информацията, Институт по информационни технологии, Институт по компютърни и комуникационни системи, а по-рано – Координационен център по информатика и изчислителна техника и Институт по техническа

кибернетика и роботика). Институтът е утвърден ръководител на две национални научни инфраструктури – Националният център за високопроизводителни и разпределени пресмятания (НЦВРП) и Националната интердисциплинарна изследователска е-инфраструктура за българското езиково и културно наследство (КЛАДА-БГ), както и на изградените през периода 2018–2023 г. по оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ОП НОИР) Център за върхови постижения (ЦВП) „Информатика и ИКТ“ и центрове за компетентност „Дигитализация на икономиката в среда на големи данни“ (ДИГД) и „Мехатроника и чисти технологии“ (MIRACLe). С приключването на инвестиционната фаза по ОП НОИР акцентът естествено се измества от изграждане към ефективно използване на създаденото.

През следващите четири години водещи ще останат следните насоки и принципи:

- Преход от изграждане към устойчива експлоатация на създадената през последните два мандата научна инфраструктура (ЦВП, ЦК, НЦВРП, КЛАДА-БГ) и осигуряване на нейното дългосрочно финансиране в новия програмен период;
- Утвърждаване на изкуствения интелект като хоризонтален приоритет на института – надграждане на натрупаната експертиза в езикови и семантични технологии (вкл. обучените през 2023–2025 г. големи езикови модели за българския език), машинно самообучение и суперкомпютърни пресмятания, с приложения в индустрията, здравеопазването и публичния сектор;
- Утвърждаване на ИИКТ като място, което подпомага и развива киберсигурността в България и извън нея – чрез научните си резултати, експертизата на екипите си и участието си в национални и европейски инициативи в отговор на нарастващите изисквания за киберустойчивост;
- Продължаване на политиката за подмладяване на научния състав – броят на докторантите нарасна от 31 (2024 г.) до 51 (2025 г.), а през 2025 г. са назначени 5 асистенти, 7 главни асистенти и по 3-ма доценти и професори. Като член на Общото събрание на БАН подкрепям приетата от Управителния съвет и Общото събрание линия за освобождаване на щатни бройки за млади учени и бих я прилагал последователно в института. Задържането на младите учени, сравнено с конкуренцията в индустрията остава сериозно предизвикателство;
- По-нататъшно развитие на партньорството и съвместната работа между секциите и насърчаване на интердисциплинарни колективи за участие в мащабни проекти;
- Целенасочено увеличаване на привлечените средства по европейските програми чрез осигуряване на специализирана административна подкрепа за подготовката и управлението на проекти, както и укрепване на връзката наука – бизнес, на партньорството с образованието и на присъствието на института в публичния разговор за науката, включително чрез работа с комуникатори на науката;
- Разширяване на диверсификацията на приходите и връщане към устойчив дял на собствените приходи в бюджета на института след временния спад, отчетен през 2024 г. вследствие приключването на инвестиционната фаза по ОП НОИР ([вж. т. 6](#)).

2.1. Научно-изследователска структура

Утвърдената от Научния съвет научно-изследователска структура на института днес включва десет научни секции:

- Скалируеми алгоритми и киберсигурност с Център по високопроизводителни пресмятания (САКСЦВП);
- Изкуствен интелект и езикови технологии (ИИиЕТ);
- Паралелни алгоритми и машинно обучение с Лаборатория по невротехнологии (ПАМОСЛНТ);
- Научни пресмятания с Лаборатория по 3D дигитализация и микроструктурен анализ (НПс3ДЛМА);
- Комуникационни и компютърни системи (ККС);
- Информационни процеси и системи за вземане на решения (ИПСзаВР);
- Моделиране и оптимизация (МО);
- Интелигентни системи (ИС);
- Разпределени информационни и управляващи системи (РИиУС);
- Киберфизични системи (КФС).

Тази структура е резултат от консолидацията, извършена през последните мандати. Секциите бяха намалени от дванадесет към десет, следствие на вграждане на киберсигурността в секцията с Центъра по високопроизводителни пресмятания и на машинното обучение и невротехнологиите в секцията по паралелни алгоритми. Считаю, че постигнатата конфигурация е балансирана, и че през новия мандат приоритет трябва да бъде **не поредното преструктуриране, а укрепването на критичната маса** във всяка секция и хоризонталната работа между тях.

Институтът е акредитиран да обучава докторанти в четири професионални направления: 4.5 „Математика“, 4.6 „Информатика и компютърни науки“, 5.2 „Електротехника, електроника и автоматика“ и 5.3 „Комуникационна и компютърна техника“. Профилът на ИИКТ съчетава информатиката и компютърните науки с математическото моделиране и с инженерните направления – автоматика и управление, роботика и мехатроника, киберфизични системи, комуникационна и компютърна техника. Съчетанието произтича пряко от институционалната традиция, върху която институтът стъпва.

Най-силните резултати на института се получават именно на границата между направленията: изкуственият интелект в роботиката и медицинската техника, суперкомпютърните пресмятания в инженерното моделиране, сензорните мрежи и киберфизичните системи в опазването на околната среда. Партньорството между секциите, за което става дума на няколко места в тази програма, е практическят начин този потенциал да се използва пълноценно.

През новия мандат ще продължи прилагането на утвърдените научно-организационни критерии за секциите от количествен и качествен състав, научна дейност, единство и разпознаваемост на тематиката, обучение на докторанти и проекти с външно финансиране.

2.2. Научна, научно-приложна, образователна, иновационна и експертна дейност

2.2.1. Научни и научно-приложни изследвания и проектна дейност

Общият брой проекти в научноизследователския план на института е 98 през 2023 г., 68 през 2024 г. и 89 през 2025 г. – динамика, която отразява отчасти естествения жизнен цикъл на проектите (приключване на едни и стартиране на нови), а отчасти и приключването през 2023 г. на мащабните инфраструктурни проекти по ОП НОИР. Съществено за оценката на института обаче е привлеченото външно финансиране, което във всяка от последните три години включва 22–24 договора с Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ), 7–12 договора с министерства и ведомства (вкл. по Националната пътна карта за научни инфраструктури и по националните научни програми, а от 2025 г. – и по новата ПНИИДИТ), 10–18 проекта с европейско финансиране (Хоризонт 2020, Хоризонт Европа, Цифрова Европа, EISMEA, Erasmus+ и др.) и 25–28 договора за научно-приложни изследвания с български и чуждестранни фирми. Институтът поддържа и активни партньорства за академична мобилност – между 12 и 14 договора по програма „Еразъм“ годишно и участие в COST акции.

Анализът на проектната дейност откроява три устойчиви тенденции, които определят и приоритетите на новия мандат. Първо, договорите с ФНИ формират най-многобройната група проекти (22–24 годишно) и остават основен инструмент за тематичното развитие на секциите; през 2024 г. са спечелени 11 нови проекта с ФНИ, а през 2025 г. – 6 нови изследователски договора. Второ, договорите с индустрията запазват стабилен обем, като 3 от тях са сключени през 2024 г. и 7 през 2025 г. – доказателство за трайно търсене на приложната експертиза на института. Трето, европейското финансиране се реструктурира – проектите по „Хоризонт 2020“ приключват, а тежестта се измества към „Хоризонт Европа“, „Цифрова Европа“, Horizon WIDERA и нови източници като Швейцарската национална научна фондация. Именно в тази трета линия е и най-големият резерв за растеж през 2026–2030 г.

Ръстът на привлеченото финансиране зависи не само от качеството на науката, но и от това колко учени пишат проектни предложения. Тук има значителен неоползотворен резерв, като насърчаването на учените в тази посока би допринесло за повишаване показателите на института. Когато през 2020 г. поех секция „Разпределени информационни и управляващи системи“, колегите работеха активно по проекти, но малцина имаха опит в подготовката на собствено проектно предложение и ръководството на собствен проект. За повечето от тях това беше стъпка, за която имаха нужда от допълнителна подкрепа и насоки. Чрез менторство, съвместна работа по конкретни предложения и поемане на част от административната тежест от ръководството на секцията, броят на подадените предложения нарасна значително. Същевременно се развиха умения в тях, с които запазват баланса между работата си като ръководители на свой проект и членове на колектива по други проекти. От назначаването ми като ръководител на секцията са спечелени седем проекта от 6 учени, което представлява приблизително половината от академичния състав на секцията. Считаю, че подходът работи не чрез изисквания, а чрез **подкрепа и споделяне на опит**. Това ще бъде и принципът, който предлагам да бъде приложен на ниво институт чрез програма за подкрепа при подготовката на проектни предложения със следните елементи:

- Поддържан календар на предстоящите конкурси по програми и своевременно информирание на секциите, вместо разчитане на индивидуална информираност;

- Възможност за предварителен прочит на проектното предложение от колега с опит по съответната програма, при желание от страна на екипа, който го подготвя;
- Менторство при първо кандидатстване, което се изразява в двойки от опитен и от начинаещ ръководител на проект, с ясното намерение вторият да води следващото предложение самостоятелно;
- Административна и финансова подкрепа при окомплектоването на документацията, така че ученият да се съсредоточи върху научната част;
- Отчитане на подадените (а не само на спечелените) предложения при оценката на работата на секциите, тъй като процентът на успеваемост по европейските програми не зависи изцяло от кандидата.

Към тази програма предвиждам и две неформални структури, чиято цел е идеите за нови проекти да се раждат в разговор между секциите, а не само вътре в тях. Първата е **институтски иновационен инкубатор** – редовни неформални работни срещи на активните ръководители на проекти от различни секции, на които се представят идеи в начален стадий и се търсят допълващи компетентности за общи консорциуми. Форматът трябва да остане лек, с кратки тематични сесии без протоколи и отчети. Стойността на такъв тип срещи е в свободния обмен, а не в поредната процедура. Втората е аналогичен форум на младите учени и докторантите, насочен към младежките проекти (конкурсите на ФНИ, националните програми за млади учени и постдокторанти, схемите „Мари Склодовска-Кюри“), със същия принцип, но с осигурено менторство от опитни колеги при желание от страна на екипа.

Смисълът на двете инициативи е практически: голяма част от интердисциплинарните проекти на института възникват от случайни разговори между колеги от различни секции, а институцията, която разчита на случайността, получава по-малко от възможното. Съвместната работа между секциите се постига именно с такива работещи формати.

Отделен и според мен подценяван въпрос е капацитетът за работа с европейските програми. Потенциалът за растеж на привлечените средства е преди всичко в „Хоризонт Европа“, „Цифрова Европа“ и свързаните с тях инструменти. Ограничението там рядко е в качеството на науката, по скоро е в капацитета да се следят поканите, да се влиза навреме в консорциуми, да се подготвят бюджети по правилата на програмата и да се администрира изпълнението. Това е работа за подготвени специалисти, а не допълнително задължение, което ученият да поема между два експеримента.

Затова предвиждам изграждането на специализирано звено в института, чиито функции да бъдат: системно наблюдение на отворените и предстоящите покани и своевременното им насочване към съответните секции, подкрепа при търсенето на партньори и при влизането в консорциуми, подготовка на бюджетите и на административната част на предложенията. Звеното може да бъде обособено заедно с Центъра за иновации и трансфер на технологии ([Т. 2.2.7](#)), тъй като функциите им са естествено свързани, а издръжката му може да се осигурява от непреките разходи по проектите и от проектно финансиране. Мярката би могла да се самофинансира, ако доведе до дори един допълнителен спечелен европейски проект годишно.

2.2.2. Публикационна активност, качество на публикациите и отворен достъп

Показателите за публикационна активност и цитируемост бележат устойчив ръст през последните четири години:

Година	Публикации – общо	В т.ч. индексирани WoS/Scopus	Дял индексирани	Цитирания – общо	Цитирания в WoS/Scopus
2022	299	213	71%	1 778	1 218
2023	262	206	79%	1 958	1 238
2024	230	185	80%	2 023	1 352
2025	296	248	84%	2 322	1 583

Източник: годишни отчети на ИИКТ – БАН за 2023, 2024 и 2025 г.

Делът на реферираните и индексирани публикации нараства последователно – от 71% (2022 г.) до 84% (2025 г.), а общият брой цитирания – с над 30% за четири години, при устойчив дял на цитиранията в издания, индексирани в световноизвестните бази данни (63–69%). Това е ясен резултат от политиката, провеждана през последните два мандата.

Картината по квартали обаче показва, че растежът е предимно количествен, и че тук е основният резерв за развитие през новия мандат:

Категория	2023	2024	2025
Q1 (вкл. водещи в областта)	34	20	24
Q2	14	23	23
Q3	14	27	21
Q4	39	29	69
Индексирани без квартали	105	86	111
Общо индексирани WoS/Scopus	206	185	248
Дял Q1 + Q2 от индексираните	23,3%	23,2%	19,0%

Изчислено по данните от годишните отчети на ИИКТ – БАН за 2023, 2024 и 2025 г.

През 2025 г. броят на статиите в Q1 нараства спрямо 2024 г. (от 20 на 24), но заедно с това силно нарастват и публикациите в Q4 (от 29 на 69) и тези без присвоен квартал (111, или 45% от индексираните). В резултат делът на публикациите в първите два квартала спада до 19% от индексираните. С други думи институтът публикува повече и по-видимо, но не съществено по-качествено. Именно тази диспропорция ще бъде основен фокус на публикационната политика през мандата 2026–2030 г.

Конкретните измерими цели, които предлагам за периода 2026–2030 г., са:

- Дял на реферираните и индексирани в WoS/Scopus публикации – устойчиво над 87% (постигнати 84% през 2025 г.);
- Дял на публикациите в Q1 и Q2 – постепенно нарастване от 19% (2025 г.) до около 25% от индексираните публикации към 2030 г.;
- Брой статии в Q1 – нарастване от 24 (2025 г.) до около 30 годишно към 2030 г.;

- Намаляване на дела на индексираните публикации без присвоен квантил – от 45% (2025 г.) до около 35% към 2030 г., чрез целенасочен избор на издания и форуми;
- Цитирания – запазване на положителната тенденция и достигане на около 2500–2700 цитирания годишно към 2030 г. (2322 през 2025 г.);
- Отворен достъп – публикациите, произтичащи от проекти по „Хоризонт Европа“ и от национално публично финансиране, да бъдат публикувани в отворен достъп в съответствие с изискванията на съответните програми и депозирани в институционален репозиториум по принципите FAIR;
- Запазване на отворения достъп до изданията на института и поддържане на тяхното индексирание.

Тези цели се отнасят в еднаква степен до всички научни направления на института. Във всяко от тях, включително в инженерните, има издания от първите квантили, а високото качество на публикациите и защитата на интелектуалната собственост вървят заедно. Значимите инженерни и научно-приложни резултати обикновено се материализират едновременно като статии в реномирани списания и като патенти, полезни модели и прототипи.

Средствата за постигане на тези цели включват: целево подпомагане на таксите за публикуване в качествени издания с отворен достъп; вътрешноинституционални семинари и обмен на опит при подготовката на публикации за списания от първите квантили; приоритетно насърчаване на съвместните публикации с международни партньори, които традиционно попадат в по-високи квантили.

2.2.3. Научно-изследователска инфраструктура и отворена наука

След приключването през 2023 г. на инвестиционната фаза по ОП НОИР – обновяване на помещения и осигуряване на апаратура и оборудване – водещ приоритет на новия мандат е устойчивата експлоатация на изградената инфраструктура. През 2025 г. стартира вторият етап на Центъра за върхови постижения „Информатика и ИКТ“ и на центровете за компетентност ДИГД и MIRACLe, насочен към устойчивото им развитие. Институтът продължава да ръководи двете национални научни инфраструктури от Националната пътна карта за научна инфраструктура – НЦВРП и КЛАДА-БГ, чието по-нататъшно развитие и участието на институтски екипи в европейските изчислителни инфраструктури остават сред основните задачи през периода.

ИИКТ поддържа и оперира инфраструктура за отворена наука, част от Европейския облак за отворена наука (EOSC), както и суперкомпютрите „Авитохол“ (над 400 терафлопа) и „Хемус“ (2.53 PetaFlops), работещи в режим 24/7/365 и осигуряващи на българските изследователи достъп до високопроизводителни изчислителни ресурси. Институтът участва пълноценно в европейските изчислителни инфраструктури PRACE, EGI и EOSC, като поддържа принципите FAIR за съхранение на данни (откриваеми, достъпни, оперативно съвместими и повторно използваеми). Тази инфраструктура е естествената основа за политиката за отворен достъп, описана в [т. 2.2.2](#) – намерението ми е да бъде създаден институционален репозиториум за публикации и изследователски данни и да се въведат планове за управление на данните като стандартна практика при всички нови проекти.

2.2.4. Издателска дейност

Институтът поддържа шест периодични издания: Cybernetics and Information Technologies (p-ISSN 1311-9702, e-ISSN 1314-4081); Problems of Engineering Cybernetics and Robotics (p-ISSN 2738-7356, e-ISSN 2738-7364); IT4Sec Reports (ISSN 1314-5614); „Автореферати на дисертации“ (e-ISSN 1314-6351); „Лекции по компютърни науки и технологии на ИИКТ-БАН“ (e-ISSN 2367-8666); и „Информационен бюлетин за киберсигурност“ (ISSN 2738-7089).

Cybernetics and Information Technologies (CIT) затвърждава позицията си на едно от най-високо ранкираните периодични издания на БАН. През 2025 г. в списанието са публикувани 42 статии (789 страници) от 138 автори (13 от България и 125 чуждестранни), при постъпили и обработени 308 статии и процент на приемане от само 14% – показател за нарастващата международна видимост и селективност на изданието (импакт фактор IF 1.1, импакт ранг SJR 0.36 в Q2, индексирани в 38 международни библиографски бази данни). За сравнение, през 2023 г. са постъпили 183 статии, от които 80,1% отхвърлени (при 69,3% през 2022 г.). Приоритет за CIT остава повишаването на квантитета по импакт фактор при запазена селективност.

Конкретна цел за новия мандат е повишаването на видимостта на изданията на института и разширяването на тяхното индексирани в международни бази данни. Problems of Engineering Cybernetics and Robotics има добра основа за това: издава се на английски език и в режим на отворен достъп по определението на BOAI, има регистрирани ISSN, публикувана редакционна политика и етични правила, международна редакционна колегия и е индексирани в Inspec и Google Scholar. Ще се работи по изискванията, които международните бази данни поставят пред научните издания, и по укрепването на редакционния процес – опитът с CIT показва, че институтът разполага с необходимия капацитет.

Наред с това виждам списанието и като естествено място за публикации на младите учени и докторантите на института – както за първите им самостоятелни статии, така и за резултати от дисертационните им изследвания. Това е добра практика в две посоки: дава на младите колеги достъпен и рецензиран форум, а на изданието – устойчив приток на съдържание.

Останалите поредици на института поддържат редовен ритъм – през 2025 г. са издадени четири броя на „Информационен бюлетин за киберсигурност“ и седем автореферата в електронната поредица за дисертации. Бих работил за запазването и разширяването на отворения достъп до изданията в съответствие с публикационната политика по [т. 2.2.2.](#)

2.2.5. Обучение на студенти, докторанти и млади учени

ИИКТ е акредитиран да обучава докторанти по седем докторски програми в четири професионални направления: „Изчислителна математика“ и „Математическо моделиране и приложение на математиката“ (4.5); „Информатика“ (4.6); „Автоматизирани системи за обработка на информация и управление“ и „Приложение на принципите и методите на кибернетиката в различни области на науката“ (5.2); „Комуникационни мрежи и системи“ и „Компютърни системи, комплекси и мрежи“ (5.3).

Поддържането на този пълен набор от акредитации е управленска задача, а не формалност – загубата дори на една програма затваря направление за нови докторанти за години напред. Сроковете на действащите акредитации изтичат на вълни през следващите години. Затова предвиждам поддържането на акредитационен календар с ясни отговорници и

подготовка на докладите-самооценки не по-късно от девет месеца преди изтичането на срока. През 2025 г. такива доклади вече бяха подготвени от проф. Невена Илиева, проф. Стефка Фиданова, доц. Елена Паунова-Хубенова и доц. Елисавета Тричкова-Кашъмова – практика, която ще бъде продължена и институционализирана.

Броят на докторантите нараства значително през 2023–2026 г.:

Година	Общо докторанти	в т.ч. редовна форма	в т.ч. задочна форма	Новозачислени	Защитени дисертации
2023	38	15	17	–	7 (5 „доктор“ + 2 „доктор на науките“)
2024	31	17	12	10	8
2025	51	31	11	27	7
2026	54	41	9	18	10

Източник: годишни отчети на ИИКТ – БАН за 2023, 2024 и 2025 г. и сайта на ИИКТ-БАН за 2026

През 2026 г. са зачислени 16 нови докторанти в редовна форма, през 2025 г. 21 докторанти, при само 4 през 2024 г. Общият брой обучаващи се докторанти през 2026 нараства до 54 – ръст, който поставя пред секциите, научните ръководители и администрацията допълнителна отговорност за качествено научно ръководство, менторство и администриране. Институтът провежда ежегодно традиционните докторантска информационна среща и докторантска научна сесия, а докторанти на ИИКТ многократно са получавали национални отличия (наградата „Иван Евстратиев Гешов“ на БАН за най-млад учен – 2022 и 2025 г.; „Форбс 30 под 30“ – 2023 г.; „Млад инженер на годината“ на ФНТС – 2023 г.). Бих продължил и разширил политиката за:

- насърчаване на докторантите да публикуват самостоятелни статии в реферирани издания и да кандидатстват за патентна защита на научно-приложните си резултати;
- привличане на задочни докторанти от индустрията и на докторанти от чужбина (3-ма чужденци през всяка от последните две години);
- по-активно включване на докторанти и млади учени в програми за международна мобилност (Еразъм+, COST), както и в интердисциплинарни проекти.

Отделна възможност, която институтът досега не е използвал пълноценно, е рамковото споразумение за сътрудничество между Националния STEM център и Българската академия на науките. То предвижда съвместни обучения, семинари и работилници, експертна помощ при разработването на методически планове, програми и стратегии, сътрудничество при изготвянето и обсъждането на учебна документация, обмен на преподаватели и на учебни материали, съвместни научноизследователски проекти и научни форуми. Това е готова институционална рамка, която очаква да бъде запълнена със съдържание, а ИИКТ е естественият институт, който да го направи пръв в областта на информатиката, информационните технологии и кибер-физичните системи.

Конкретните дейности, които предвиждам по това направление, са: участие на учени от института в разработването и рецензирането на учебно съдържание по информатика и информационни технологии, съвместни обучения и работилници за учители и ученици на базата

на инфраструктурата на института, разработване на дигитални учебни ресурси, **каквото предвижда и Стратегията на БАН** (Дейност 34.1). Разширяване на приема на ученици и студенти на стажове и практики. През 2025 г. в института са проведени 27 студентски практики, а секция „Изкуствен интелект и езикови технологии“ трайно работи със студенти, част от които продължават като докторанти. Целта на цялата тази дейност не е популяризаторска – тя е кадрова: най-надеждният начин да имаме добри докторанти след години е да се срещнем с тях, докато още са ученици и студенти.

Заслужава си да бъде формулирано ясно **какво институтът предлага на младия учен**. Първо, достъп до съвременна научна инфраструктура – апаратура, лаборатории и изчислителни ресурси, съсредоточени на едно място, каквото рядко се среща в страната. Второ, работа в колективи с актуална проблематика и възможност за развитие на собствена научна тематика в рамките на съответното направление. Трето, участие в проекти, специализации и мобилности, осигуряващи достъп до апаратура и до водещи учени. Четвърто, предвидима перспектива за академично израстване.

Това са и обстоятелствата, които в моя собствен опит имаха решаващо значение за оставането ми в ИИКТ. Задачата на ръководството е те да не зависят от случайността, а да бъдат част от условията, които институтът предлага на всеки нов колега.

Целевото финансиране за млади учени и постдокторанти остава ключово за задържането им в института, а условията по националните програми в тази област се менят и невинаги позволяват участие на кандидати от самата организация. Смятам за важно младите колеги да имат достъп до всички налични източници на такова финансиране. Предвиждам да следя подготовката на новите програми и да участвам в обсъжданията по тяхното изготвяне, за да бъдат условията им приложими и за нашия институт.

2.2.6. Иновационна дейност

Институтът поддържа утвърдени традиции в създаването на иновативни приложни разработки в партньорство с индустрията, което се изразява в по проекти, финансирани по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ (ОПИК) и Националния иновационен фонд, както и по преки договори за приложни изследвания с български и чуждестранни фирми (25–28 договора годишно). Сред конкретните резултати през последните три години са: интелигентни контролери за системи „Умен дом“ и мехатронни разработки по проект MIRACLe (2023); тримерен невронен модел на мозъка, реализиран на суперкомпютъра „Авитохол“, и прототип на интелигентен софтуер за оптимизация на фотоволтаична инсталация в Спасителния център за диви животни на „Зелени Балкани“ (2024); тримерни модели за незрящи, вкл. модел на планинския релеф на България, тествани съвместно с ученици с нарушено зрение (2024–2025); и приложения на изкуствения интелект в здравеопазването, земеделието и управлението при бедствия (2025).

Броят на регистрираните през периода обекти на интелектуалната собственост с патентоприетел БАН е неравномерен – 1 изобретение и 2 полезни модела през 2023 г., 2 изобретения и 3 полезни модела през 2024 г., но само 1 полезен модел през 2025 г. Това е сигнал, че въпросът за защитата на интелектуалната собственост, поставян последователно и в предходните две програми, остава нерешен и заслужава по-системно внимание. Темата за създаване на spin-off дружество на института е поставена и в програмата за мандата 2022–2026 г. и остава неизпълнена. През изминалия период по темата беше работено и беше подготвен

проект на правилник, който все още не е приет и изисква работа. Задачата трябва да бъде довършена с работеща нормативна рамка: правила за управление на интелектуалната собственост, за участие на института и на учените в дружеството, за избягване на конфликт на интереси и за разпределение на приходите. За целта бих потърсил експертна подкрепа от Единния център за иновации на БАН и от националната мрежа за трансфер на технологии, както и опита на институти и университети, които вече са преминали по този път. Успоредно с нормативната част е нужна и работа по самите идеи. Без узрели разработки с ясен пазар правилникът остава на хартия.

2.2.7. Център за иновации и трансфер на технологии на ИИКТ

Централен ангажимент на настоящата програма е създаването на Център за иновации и трансфер на технологии (ЦИТТ) на ИИКТ като реално работещо структурно звено, а не като формално обособена функция. Това е логичното следващо стъпало след изградената през последните два мандата инфраструктура: институтът вече разполага с научния и апаратурния капацитет, но му липсва звеното, което системно превръща резултатите в защитена интелектуална собственост, лицензии и договори.

Три обстоятелства правят момента подходящ. Първо, Стратегията за развитие на БАН предвижда изрично създаването на ефективна структура за трансфер на технологии (Политика 24) и нормативното уреждане на spin-off и start-up дружествата (Политика 25). Второ, институтът има устойчив обем приложна дейност – 25–28 договора с фирми годишно – която да захранва такова звено с реални случаи. Трето, и най-важно, на национално ниво в момента се изгражда мрежови модел за трансфер на знания и технологии, в който университетите и научните организации могат да участват със свои звена. ИИКТ следва да заеме място в тази мрежа при първата възможност – с подготвен проект към момента на отваряне на подходяща процедура, а не да я догонва.

Функциите на центъра, които предвиждам, са:

- Единна точка за управление на интелектуалната собственост – оценка на патентоспособността, подготовка на заявки, проследяване на сроковете и решения за поддържане или прекратяване на защитата;
- Работещ целеви фонд за интелектуална собственост. Стратегията на БАН изрично посочва цената на патентоването като основната пречка (Дейност 23.2). Фондът трябва да покрива не само подаването на заявки, но и годишните такси за поддържане на вече издадените патенти и полезни модели. Днес, ако срокът изтече и авторът не намери средства, защитата отпада – при това българските патентни такси са сравнително ниски и загубата е несъразмерна на спестеното. Предвиждам средствата да се осигуряват от комбинация от проектно финансиране и определен процент от приходите по договори с индустрията;
- Периодичен преглед на защитените обекти на интелектуална собственост – ясни критерии кои патенти се поддържат и на кои се прекратява поддръжката (пазарен потенциал, интерес от партньори, перспектива за лицензиране), така че решението да е институционално и прозрачно, а не да зависи от възможностите на отделния автор;
- Технологичен скаутинг по секции – системно преглеждане на текущите проекти за резултати с пазарен потенциал, вместо изчакване ученият сам да прояви инициатива;

- Типови договори и правна подкрепа при работа с фирми, включително при определяне на условията за собственост върху резултатите;
- Подготовка и създаване на първото spin-off дружество на института.

Финансирането ще бъде търсено целенасочено и от няколко източника. Институтът работи основно на проектен принцип, а всеки проект има срок. Устойчивостта на едно ново звено зависи от това дали още в началото е предвидено с какво продължава след приключването на първоначалното финансиране. Възможностите са в националните програми за научни изследвания, иновации и дигитализация, в европейските инструменти за иновации и за разширяване на участието, в Националния иновационен фонд и в приходите по договорите с индустрията. Конкретният избор ще зависи от условията и сроковете на действащите към съответния момент процедури. Следя ги текущо и разполагам с подробен преглед на инструментите и на изискванията им, който ще послужи като работна основа от първия ден.

Стартирането на центъра не е обвързано с един източник. Той може да започне работа в основен обхват с ясно разпределени отговорности в рамките на съществуващия административен ресурс. Приоритетно да работи върху управлението на интелектуалната собственост и да се разгърне поетапно с осигуряването на проектно финансиране.

Измеримите резултати, по които предлагам да бъде оценена тази дейност до 2030 г. са: устойчиво поне 3 подадени заявки за патенти и/или полезни модели годишно – показател, който зависи от работата на института, за разлика от регистрацията, чиито срокове се определят от патентното ведомство; поне едно регистрирано spin-off дружество и нарастване на приходите от договори с индустрията. Първата стъпка е нормативната, като към момента на подаване на програмата за управление работя по актуализация на правилника за управление на интелектуалната собственост, който предстои да бъде разгледан и приет. Следващата стъпка са правилата за комерсиализация на научните резултати. Те са предпоставка и основа за всичко останало, като работата по тях трябва да приключи в първата година от мандата.

2.2.8. Експертна дейност

Учени от ИИКТ участват регулярно в специализирани експертни органи на ниво комисии, съвети и комитети на ЕС, НАТО и други международни организации, както и в правителствени, междуведомствени и ведомствени експертни органи и обществени съвети. Институтът има съществен принос за разработването на стратегически документи, какъвто е примерът с приноса към „Проекта за стратегия за развитието на изкуствения интелект в България до 2030 г.“, . Намерението ми е да бъдат осигурени условия за максимално използване и развитие на експертния капацитет на института и за популяризиране на тази дейност като част от обществената роля на ИИКТ.

2.2.9. Наука и общество

Общественото доверие в науката не е странична тема, напротив то е условието, при което държавата отделя публичен ресурс за изследвания. Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017 – 2030 г." извежда като Специфична цел 10 интензифициране на връзките на науката с образованието, бизнеса, държавните органи и обществото, а Стратегията на БАН посвещава на видимостта на Академията и на борбата с лъженауката отделни политики (35 и 36). За институт, който работи в най-обсъжданата днес технологична област, това е и пряка

отговорност: публичният разговор за изкуствения интелект е пълен с преувеличения и в двете посоки, а ИИКТ е сред малкото места в страната с компетентността да говори по темата точно.

Инструментите, с които предвиждам да се работи, са следните:

- Дни на отворените врати – институтът разполага с ресурс, който представлява интерес за широката общественост, а именно суперкомпютрите „Авитохол“ и „Хемус“, лабораторията по 3D дигитализация и микроструктурен анализ, роботизираните системи, тактилните модели за незрящи, езиковите модели за българския език. Утвърждаване на поне едно събитие годишно;
- Системно участие в утвърдените национални формати като Софийският фестивал на науката, Европейската нощ на учените, Международния ден на жените и момичетата в науката – предварително планирано, а не епизодично присъствие;
- Поддържано присъствие в социалните мрежи и на сайта на института – кратки, разбираеми формати за представяне на резултати. Това изисква отговорен човек и малък ресурс, но е най-евтиният начин за видимост, с който институтът разполага;
- Партньорство с организациите за популяризиране на науката – фондация „ЕВРИКА“, фондация „Карол Знание“, Форум „Наука“, „Българска наука“, Научно-техническия съюз, Ученическият институт на БАН, където учени и докторанти на ИИКТ вече имат присъствие и отличия;
- Улеснен достъп на медиите до експертиза – поддържан списък на учените от института по теми, така че на журналистически въпрос да следва бърз и компетентен отговор. Това обслужва едновременно публичността и експертната дейност по [т. 2.2.8](#);
- Работа с комуникатори на науката и с научни журналисти – съвместни формати за представяне на резултатите пред неспециализирана аудитория, както и насърчаване на младите учени да развиват умения за научна комуникация;
- Отворени институтски семинари и публични лекции, достъпни и за външна аудитория, включително онлайн.

Тази дейност има пряк кадрови ефект. Голяма част от бъдещите докторанти на института ще го видят за първи път именно на такова събитие, а изследванията с ясен обществен смисъл – тактилните модели и 3D материалите за незрящи, дигитализацията на културното наследство, приложенията в здравеопазването и в опазването на околната среда – са и най-убедителният аргумент пред млад човек, който избира между научна кариера и работа в индустрията.

2.3. Международно сътрудничество

Международното сътрудничество остава ключов фактор за качеството на научните резултати на института. През периода 2023–2025 г. ИИКТ изпълнява между 10 и 18 проекта с европейско финансиране годишно (Хоризонт 2020, Хоризонт Европа, Цифрова Европа, EISMEA, Erasmus+, INTERREG, CLARIN-ERIC), допълнен от договорите по програма „Еразъм“ (12–14 годишно) и от участието в COST акции (6 през 2025 г.), а през 2025 г. – и от проект, финансиран от Швейцарската национална научна фондация. Възнамерявам да продължа работата за по-нататъшно развитие на тези партньорства, включително чрез по-активно участие в консорциуми

с водещи европейски институти и университети и в стартиращите Европейски цифрови иновационни хъбове по програмата „Цифрова Европа“.

2.4. Академичен състав и кадрова политика

Устойчивото развитие на института зависи преди всичко от състоянието на академичния му състав. Данните от годишните отчети за периода 2021–2025 г. показват, че средната възраст на академичния състав се задържа около 49–50 години, добър резултат на фона на общите демографски тенденции в БАН. По академични длъжности разпределението през 2024 г. е: асистенти – около 40 години, главни асистенти – около 44 години, доценти – около 49 години, професори – около 57 години. Това означава, че рискът е концентриран не толкова в средната възраст, колкото в приемствеността при пенсиониране на водещи професори в отделни традиционни направления.

Съотношението мъже/жени в академичния състав е 53,85% : 46,15% през 2023 г., 52,50% : 47,50% през 2024 г. и 57% : 43% през 2025 г. Съпоставено с индикатора на Националната стратегия за съотношение жени/мъже в границите $1,0 \pm 0,15$, институтът е в тези граници през 2023 и 2024 г., а през 2025 г. излиза от тях. Ще насърчавам ръководителите на секции да се стремят към баланс между половете при назначаване на нови колеги.

Академичният растеж през последните две години е показателен:

Академична длъжност	2025 г.	2026 г. (към август)
Професор	3	–
Доцент	3	1
Главен асистент	7	3
Асистент	5	6
Общо	18	10

Източник: протоколи на Научния съвет на ИИКТ – БАН за 2025 и 2026 г.

За година и осем месеца в института са назначени 11 асистенти, а 17 учени са израснали кариерно на по-високи академични длъжности. През 2026 г. са обявени конкурси за още девет места. Показателна е и структурата: през 2026 г. най-многобройни са назначенията на длъжност „асистент“ – шест, което означава, че притокът е в основата на академичната пирамида, там, където е и най-важен. Успоредно с това средната възраст на академичния състав намалява с 0,72 години през 2025 г.

Собственият опит на института дава и още едно наблюдение, което заслужава да бъде отчетено при кадровата политика: секциите, в които ръководната отговорност е поета от по-младо поколение учени, се справят осезаемо по-добре с привличането и задържането на млади колеги. Обяснението едва ли е само във възрастта, по-скоро в стила на работа, в готовността за делегиране и в средата, която се създава. Това не е аргумент срещу опита на утвърдените учени, чийто научен авторитет е капиталът на института, а аргумент за системна и навременна подготовка на следващото поколение ръководители и учени, така че приемствеността да се случва планирано.

Кадровата политика през мандата 2026–2030 г. ще се основава на следните принципи:

- Целенасочено привличане на най-добрите докторанти и постдокторанти на института към академични длъжности – с ясна и предвидима перспектива за кариерно развитие;
- Планиране на приемствеността по секции – идентифициране на направленията, в които предстоящите пенсионираня създават риск от загуба на компетентности, и своевременна подготовка на хабилитирани кадри;
- Системна работа за изграждане на управленски умения у младите учени чрез ръководство на младежки проекти и участие в организационни структури на института;
- Работа за връщане на съотношението на половете в границите на индикатора на Националната стратегия;
- Обсъждане на механизъм за признаване на организационната и административната натовареност на ръководителите на секции, каквото към момента липсва. Ръководителят на секция носи отговорност за кадровата политика, за атестациите и за проектната активност на звеното си, без това да е отразено по никакъв начин във възнаграждението му. Смятам за необходимо да се намери прозрачно и обвързано с резултатите на секцията решение в рамките на действащите правила.

3. Съответствие със стратегическите документи на държавата и на БАН

3.1. Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2017 – 2030

Мандатът 2026–2030 г. съвпада с третия и последен етап от Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017–2030 – „Етап на научни изследвания на световно ниво“, в края на който страната следва да достигне групата на силните иноватори, с иновационен индекс на ниво 80% от средния за ЕС и 7% дял на статиите в топ-10% от най-цитираните. Националните индикатори се формират от резултатите на конкретните научни звена, а ИИКТ е сред звената с най-голяма тежест в направление „Информационни и комуникационни технологии“.

Съпоставката между индикаторите на стратегията за 2030 г. и текущото състояние на института очертава ясен дневен ред за мандата:

Индикатор на стратегията (2030 г.)	ИИКТ – състояние 2025 г.	Цел на института за 2030 г.
7% статии в топ 10% от най-цитираните	24 статии в Q1 (10% от индексираниите)	около 30 статии в Q1; дял Q1+Q2 около 25%
15 евро на жител годишно, привлечени по РП на ЕС	10–18 проекта с европейско финансиране годишно	ръст на проектите по „Хоризонт Европа“ и „Цифрова Европа“; собствени приходи над 60%
2 200 защитили докторанти годишно (национално)	7 защитили при 51 обучавани докторанти	устойчиво над 10 защити годишно
Възрастов баланс (до 34 г. / над 55 г.) – 1,05	21 новозачислени редовни докторанти и 18 нови академични назначения през 2025 г.	задържане в института на поне половината от защитилите докторанти

Индикатор на стратегията (2030 г.)	ИИКТ – състояние 2025 г.	Цел на института за 2030 г.
Равнопоставеност на половете – жени/мъже 1,0 ± 0,15	43% жени : 57% мъже (съотношение 0,75)	достигане на съотношение в границите на националния индикатор

Целевите стойности на индикаторите са по Таблица 6 от Националната стратегия 2017–2030, а данните за ИИКТ от годишния отчет за 2025 г.

Програмата отговаря и на специфичните цели на стратегията: чрез кадровата политика по [т. 2.4](#) (Специфични цели 1–3), устойчивата експлоатация на ЦВП, центровете за компетентност, НЦВРП и КЛАДА-БГ и участието в европейските изчислителни инфраструктури (цел 4), публикационните цели по [т. 2.2.2](#) (цел 5), националните научни програми и двете национални инфраструктури (цел 6), приложните изследвания в приоритетните направления (цел 7), 25–28 договора с фирми годишно и предвиденото spin-off дружество (цел 8), участието в „Хоризонт Европа“, „Цифрова Европа“, COST и Еразъм+ (цел 9) и докторантското обучение, преподавателската и експертната дейност и работата с образованието (цел 10).

Особено силна е позицията на института по отношение на приоритетните направления за приложни научни изследвания, изброени в стратегията. ИИКТ работи в шест от седемте направления: информационни и комуникационни технологии; мехатроника и чисти технологии (Център за компетентност MIRACLe); здраве и качество на живот (медицинска роботика, невротехнологии, биоинформатика); опазване на околната среда и екологичен мониторинг (климатичен дигитален близък, сензорни мрежи); културно-историческо наследство и национална идентичност (КЛАДА-БГ, 3D дигитализация на музейни колекции); и национална сигурност и отбрана (ННП „Сигурност и отбрана“, лаборатория за хибридни киберучения). Малко научни звена в страната покриват толкова широк спектър от националните приоритети – това е едновременно силата и отговорността на ИИКТ през следващия мандат.

3.2. Стратегия за развитие на Българската академия на науките 2018 – 2030

Стратегията за развитие на БАН обхваща същия хоризонт и разписва 40 политики с конкретни дейности и изпълнители. Значителна част от тях се изпълняват на ниво институт и зависят пряко от управленските решения на директора. По-долу са изведени онези, които имат непосредствено отношение към ИИКТ:

- Политика 2 (поддържане на високо научно ниво на всеки институт) – стратегията предупреждава, че сливането или преименуването на институти води до негативни последици. Аргумент структурната стабилност на ИИКТ да бъде запазена, а усилията да се насочат към качеството на научната продукция;
- Политика 16 (присъствие в реномираните световни бази данни) – коректното изписване на афилиацията се прилага, но пропуски още се случват, а публикация без посочена принадлежност към ИИКТ и БАН не се отчита по компонента К2. Темата ще се поставя по-редовно пред колегите като това е мярка с нулева цена и пряк ефект върху показателите;
- Политики 18 и 22 (видимост на изданията и стимули за върхови постижения) – повишаване на видимостта и разширяване на индексирането на изданията ([т. 2.2.4](#)) и ежегодно институтско отличаване на най-значимите научни и научно-приложни постижения, включително на млади учени;

- Политика 23 с Дейност 23.2 (стимули за иновационна дейност и програма за патентната дейност) – стратегията отчита високите разходи като основна пречка пред патентоването. Атестационните критерии вече отчитат патентите и полезните модели; липсва финансовият механизъм, предвиден в [т. 2.2.7](#);
- Политики 24 и 25 (структура за трансфер на технологии и нормативно уреждане на spin-off дружествата) – създаването на Центъра за иновации и трансфер на технологии и включването му в изграждащата се национална мрежа е централният ангажимент на тази програма, заедно с нормативната рамка, която го предхожда ([т. 2.2.7](#));
- Политика 31 (повече докторанти при запазено качество и привличане на чуждестранни) – при 51 докторанти през 2025 г., от които 3-ма чуждестранни, целта е разширяване на чуждестранния прием съвместно с Центъра за обучение на БАН и поддържане на всичките седем акредитации;
- Политики 32–34 (висше образование, Ученически институт и участие в управлението на средното образование, вкл. хранилище за дигитално учебно съдържание) – през 2025 г. учени от ИИКТ са водили 1421 часа лекции в 14 висши училища, а институтът разполага с компетентност в STEM обучението и в дигиталните образователни ресурси. Познавам добре средата и институциите, с които институтът трябва да работи по тези теми, и бих използвал този опит, за да се утвърди ИИКТ като водещо звено на БАН по дигитално учебно съдържание и по методическа подкрепа на средното образование.

4. Основни цели за периода 2026 – 2030

През следващия мандат се очертават различни цели, които условно биха могли да бъдат разделени на краткосрочни и дългосрочни в зависимост от необходимото време за тяхното изпълнение и организацията на работата в института.

4.1. Краткосрочни цели (1–3 години)

- Създаване на Център за иновации и трансфер на технологии на ИИКТ и осигуряване на финансирането му ([т. 2.2.7](#));
- Въвеждане на планирана програма за публичност – ден на отворените врати, участие в националните формати за популяризиране на науката и поддържано присъствие в социалните мрежи ([т. 2.2.9](#));
- Регистриране на първото spin-off дружество на института след приемането на необходимите правила;
- Изграждане на специализирана административна подкрепа за подготовката и управлението на проекти по европейските програми ([т. 2.2.1](#));
- Стартиране на институтската програма за подкрепа при подготовката на проектни предложения ([т. 2.2.1](#));
- Създаване на институционален репозиториум за публикации и изследователски данни, свързан с Европейския облак за отворена наука ([т. 2.2.3](#));
- Повишаване на видимостта и разширяване на индексирането на изданията на института ([т. 2.2.4](#));

- Развитие на работата по темите с най-голям потенциал за института – изкуствен интелект и киберсигурност;
- Активно участие в обсъжданията по подготовката на националните програми за млади учени и постдокторанти ([т. 2.2.5](#));

4.2. Дългосрочни цели (4–7 години)

- Утвърждаване на Центъра за иновации и трансфер на технологии като самоиздържащо се звено;
- Утвърждаване на ИИКТ като национален координатор за научната експертиза, свързана с цифровата трансформация и изкуствения интелект;
- Реализация на дългосрочна политика за подмладяване на научния състав чрез целенасочени партньорства с университетите;
- Разширяване на индексирането на изданията на института и повишаване на квантила на Cybernetics and Information Technologies;
- Устойчиво нарастване на дела на публикациите в Q1 и Q2 и на цитируемостта при разширяване на отворения достъп.

5. Възможности и предизвикателства

- Нарастващи изисквания за обвързване на финансирането на науката с измерими индикатори за качество и обществено-икономическо въздействие;
- Засилена конкуренция за млади кадри от страна на бързоразвиващата се ИКТ индустрия в България и в чужбина;
- Необходимост от по-системна политика за защита на интелектуалната собственост – броят на регистрираните обекти спада от 5 през 2024 г. на 1 през 2025 г. ([т. 2.2.6](#)), а поддържането на вече издадените патенти и полезни модели зависи от възможностите на отделния автор; ключовият риск пред предвидения Център за иновации и трансфер на технологии е да не остане зависим от един проектен източник;
- Нарастваща сложност и административна тежест при управлението на голям и разнообразен брой проекти с различни финансиращи програми;
- Нови възможности, произтичащи от бързото развитие на изкуствения интелект и от нарастващите изисквания за киберустойчивост;
- Възможности за по-дълбока интеграция с университетите и с другите институти на БАН чрез съвместни докторантски програми и интердисциплинарни консорциуми.

6. Управление на ИИКТ и устойчиво финансово развитие

Съгласно Правилника за дейността на ИИКТ ръководни органи на института са Общото събрание на учените, Научният съвет и директорът. Директорът ръководи и управлява цялостната дейност на института в съответствие със Закона за БАН, Устава на БАН и Правилника за дейността на института, а заместник-директорите и научният секретар се назначават от него по реда на чл. 45 от Устава на БАН. Убеден съм, че при формиране на екипа трябва да продължи

системното прилагане на принципите на разпределяне на отговорностите и на балансирано представителство на направленията.

Съставът на Научния съвет се определя от Общото събрание на учените. Считам за важно съветът да съчетава ръководителите на секции, активно работещи учени и външни членове с утвърден авторитет, които могат да допринесат за развитието на института.

Стилът на управление, който предлагам, се основава на по-тясна и редовна работа с ръководителите на секции. Предвиждам общи срещи на ръководството със секциите, на които да се обсъждат текущи проблеми, да се решават конкретни казуси и да се предлагат подобрения в работата на института. Ръководителите на секции познават най-добре ежедневието на звената и е логично те да са първият кръг, с който се обсъжда всяко решение, засягащо работата им.

Запазвам и принципа на ненамеса в оперативните решения на ръководителите на проекти, включително при разпределянето на работата и на възнагражденията, както и установената практика за пълна прозрачност на резултатите от атестациите и на начина на формиране на индивидуалните възнаграждения по компонента K2.

6.1. Административен капацитет и цифровизация на вътрешните процеси

Институт по информационни и комуникационни технологии, в който заявленията, отпуските, командировките и финансовите предложения се движат на хартия, е в противоречие със собствения си профил. Предвиждам въвеждането на електронен документооборот за вътрешните административни процеси – с електронни образци, проследимост на движението на всеки документ, електронно съгласуване и подписване. Ползата не е само в спестеното време. Най-честият източник на напрежение между научния състав и администрацията са върнатите за корекция документи, а голяма част от тези грешки се предотвратяват още при въвеждането, ако формулярът проверява данните и указанията са на едно място.

Очакванията на двете страни се разминават. Ученият вижда забавяне и формализъм там, където администрацията вижда изисквания, за чието неспазване носи отговорност пред одитиращите органи. Затова подходът ми е към процесите, а не към хората – наръчник на вътрешните процедури с примери във вътрешната мрежа и предварително съгласувани срокове за движение на документите в двете посоки. Административният и помощният състав е ресурс, а не обслужваща функция (Политика 12 от Стратегията на БАН).

Втората част от този приоритет е повишаването на квалификацията и на двете страни. За администрацията - обучения по финансовите правила на програмите, обществените поръчки и отчетността, а за учените и ръководителите на проекти, кратки практически семинари по същите теми, защото част от споровете произтичат от различно разбиране на едни и същи изисквания. Средствата ще се планират от бюджета за издръжка и от допустимите разходи по проектите.

Условията на труд са част от привлекателността на института като работно място. Предвижда се поетапно подобряване на условията в работните и лабораторните помещения, съобразено с нуждите на секциите и с възможностите на бюджета.

Към това се отнася и намаляването на енергийните разходи на института чрез използване на възобновяеми енергийни източници. Институтът е сред най-енергоемките звена на БАН – суперкомпютърните и изчислителните ресурси работят в режим 24/7/365, а електроенергията е сред основните пера в издръжката. Фотоволтаична инсталация върху покривните площи,

съчетана с мерки за енергийна ефективност, може да покрие част от собственото потребление и да освободи средства за научна дейност. Тук институтът има и предимството да прилага собствената си експертиза: по проект COALition по „Хоризонт Европа“ учени от ИИКТ вече разработиха софтуер за оптимизиране на интеграцията на фотоволтаична инсталация към традиционно електрозахранване. Първата стъпка е енергиен одит и техническо-икономическа оценка, а финансиране ще се търси по програмите за енергийна ефективност и по линия на капиталовите разходи.

Ще работя и за въвеждане на ясно регламентирана възможност за работа от разстояние там, където естеството на работата го позволява, в съответствие с нормативната уредба и с правилата на БАН. През август 2026 г. Народното събрание прие промени в Закона за държавния служител, които допускат до два дни седмично работа от разстояние. Това е знак за посоката на държавната политика, а институтът би могъл да припознае такъв подход в рамките на ясно регламентираните правила за това.

6.2. Устойчиво финансово развитие

Финансовото развитие на института през последните три години отразява прехода от инвестиционната фаза към устойчива експлоатация:

Година	Бюджетна субсидия	Собствени приходи / субсидия	Разходи – общо
2023	6 001 802 лв.	82,89% / 17,11%	22 996 356 лв.
2024	7 935 763 лв.	34,36% / 65,64%	13 709 829 лв.
2025	9 703 217 лв.	44,53% / 55,47%	14 356 572 лв.

Източник: годишни отчети на ИИКТ – БАН за 2023, 2024 и 2025 г.

Бюджетната субсидия нараства устойчиво – от 6,0 млн. лв. през 2023 г. на 7,9 млн. лв. през 2024 г. и 9,7 млн. лв. през 2025 г. Високият дял на собствените приходи през 2023 г. се дължи на еднократната инвестиционна фаза по ОП НОИР; след приключването ѝ съотношението се нормализира, с ясна тенденция на възстановяване през 2025 г. Приоритет на новия мандат е диверсификацията на приходите да достигне отново нивата от 62–66%, отчетени за 2019–2021 г.

Компонентът К2 на бюджетната субсидия, обвързан с научните и научно-приложните резултати на института, остава основен стимул за поддържане на високо качество на публикационната, докторантската и иновационната дейност.

Отчисленията от договорите по проекти осигуряват съществена част от издръжката на института. Предвиждам по-видимо управление на средствата и актуализация на правилата, като за целта ще се работи с ръководителите на проекти.

7. Заключение

Кандидатурата ми за директор на ИИКТ е мотивирана от убеждението, че представената програма е необходима, реална и изпълнима. Данните от последните три години показват институт с растяща бюджетна субсидия, нарастващ дял на индексирани и цитирани публикации, постоянен висок брой новозачислени докторанти и утвърдена международна видимост на

ведещото му списание. Същевременно има и нерешени въпроси – намаляващата патентна активност, затрудненият достъп на младите учени до целево финансиране и необходимостта от връщане към по-балансирана структура на приходите. Това са задачи, на които новият мандат следва да отговори.

Институтът навлиза в период, в който информационните и комуникационните технологии се променят с безпрецедентна скорост, а очакванията на обществото към науката нарастват. Малко научни организации в страната имат толкова пряко отношение към предстоящите теми. Условието е институтът да ги посрещне подготвен, с ефективно работеща администрация, с учени, освободени от несвойствена административна тежест, със защитени и реализирани резултати и с млади колеги, които виждат перспектива в него.

Убеден съм, че балансираното съчетаване на научната, научно-приложната, иновационната, експертната и образователната дейност, при пълноценна реализация на интердисциплинарния подход, ще бъде в основата на успешното устойчиво развитие на ИИКТ. Ще разчитам на колегиалността, взаимната взискателност и толерантност на учените и на всички служители на института, на добрата съвместна работа с колеги от институти на БАН и водещи университети, както и на значителните международни контакти на колектива.

Няма да се колебая да се извиня за допуснати грешки, както и да потърся помощ, когато се налага. Ще разчитам на максималната подкрепа на целия колектив – както на енергията и дръзновението на по-младите, така и на натрупания през годините опит и знания на по-опитните колеги.

Смисълът на всичко предложено дотук се събира в две неща –повече резултати, повече млади учени в института.

София, 2026 г.

проф. д-р Николай Стоименов